

Yashil

IQTISODIYOT va TARAQQIYOT

Ijtimoiy, iqtisodiy, siyosiy, ilmiy, ommabop jurnal

2
0
2
4

No 3

- 08.00.01 Iqtisodiyot nazariyasi
- 08.00.02 Makroiqtisodiyot
- 08.00.03 Sanoat iqtisodiyoti
- 08.00.04 Qishloq xo'jaligi iqtisodiyoti
- 08.00.05 Xizmat ko'rsatish tarmoqlari iqtisodiyoti
- 08.00.06 Ekonometrika va statistika
- 08.00.07 Moliya, pul muomalasi va kredit
- 08.00.08 Buxgalteriya hisobi, iqtisodiy tahlil va audit
- 08.00.09 Jahon iqtisodiyoti
- 08.00.10 Demografiya. Mehnat iqtisodiyoti
- 08.00.11 Marketing
- 08.00.12 Mintaqaviy iqtisodiyot
- 08.00.13 Menejment
- 08.00.14 Iqtisodiyotda axborot tizimlari va texnologiyalari
- 08.00.15 Tadbirkorlik va kichik biznes iqtisodiyoti
- 08.00.16 Raqamli iqtisodiyot va xalqaro raqamli integratsiya
- 08.00.17 Turizm va mehmonxona faoliyati

74-91 xalqaro daraja
ISSN: 2992-8982

Yashil

IQTISODIYOT va TARAQQIYOT

Ijtimoiy, iqtisodiy, siyosiy, ilmiy, ommabop jurnal

Bosh muharrir:

Sharipov Kongiratbay Avezimbetovich

Bosh muharrir o'rinbosari:

Karimov Norboy G'aniyevich

Elektron nashr. 796 sahifa.

E'lon qilishga 2024-yil 30-martda ruxsat etildi.

Muharrir:

Qurbonov Sherzod Ismatillayevich

Tahrir hay'ati:

Salimov Oqil Umrzoqovich, O'zbekiston fanlar akademiyasi akademigi
Abduraxmanov Kalandar Xodjayevich, O'zbekiston fanlar akademiyasi akademigi
Rae Kvon Chung, Janubiy Koreya, TDIU faxriy professori, "Nobel" mukofoti laureati
Osman Mesten, Turkiya parlamenti a'zosi, Turkiya – O'zbekiston do'stlik jamiyati rahbari
Sharipov Kongiratbay Avezimbetovich, t.f.d., prof., O'zR Oliy ta'lim, fan va innovatsiyalar vaziri
Buzrukxonov Sarvarxon Munavvarxonovich, i.f.d., O'zR Oliy ta'lim, fan va innovatsiyalar vaziri o'rinbosari
Axmedov Durbek Kudratillayevich, i.f.d., prof., O'zR Oliy Majlisi qonunchilik palatasi deputati
Axmedov Sayfullo Normatovich i.f.n., professor, MIM akademiyasi rektori
Xudoyqulov Sadirdin Karimovich, i.f.d., prof., TDIU YoMMMIB birinchi prorektori
Abduraxmanova Gulnora Kalandarovna, i.f.d., prof., TDIU Ilmiy ishlar va innovatsiyalar bo'yicha prorektori
Kalonov Muxiddin Baxritdinovich, i.f.d., prof., "O'IRIAM" ilmiy tadqiqot markazi direktori – prorektor
Yuldashev Mutallib Ibragimovich, i.f.d., TMI professori
Samadov Asqarjon Nishonovich, i.f.n., TDIU professori
Slizovskiy Dimitriy Yegorovich, t.f.d., Rossiya xalqlar do'stligi universiteti professori
Mustafakulov Sherzod Igamberdiyevich, i.f.d., prof., Xalqaro "Nordik" universiteti rektori
Aliyev Bekdavlat Aliyevich, f.f.d., TDIU professori
Axmedov Ikrom Akramovich, i.f.d. TDIU professori
Po'latov Baxtiyor Alimovich, t.f.d., profesor
Eshtayev Alisher Abdug'aniyevich, i.f.d., TDIU professori
Isakov Janabay Yakubbayevich, i.f.d., TDIU professori
Musyeva Shoira Azimovna, SamDu IS instituti professori
Axmedov Javohir Jamolovich, i.f.f.d., "El-yurt umidi" jamg'armasi ijrochi direktori o'rinbosari
Toxirov Jaloliddin Ochil o'g'li, t.f.f.d., TAQU katta o'qituvchisi
Xalikov Suyun Ravshanovich, i. f. n., TDAU dotsenti
Kamilova Iroda Xusniddinovna, i.f.f.d., TDIU dotsenti
Nosirova Nargiza Jamoliddin qizi, i.f.f.d., TDIU dotsenti
Rustamov Ilhomiddin, f.f.n., Farg'ona davlat universiteti dotsenti
Fayziyev Oybek Raximovich, i.f.f.d. (PhD), Alfraganus universiteti dotsenti
Sevil Piriyeva Karaman, PhD, Turkiya Anqara universiteti doktoranti
Mirzaliyev Sanjar Maxamatjon o'g'li, TDIU mustaqil tadqiqotchisi
Utayev Uktam Choriyevich, O'zR Bosh prokuraturasi boshqarma boshlig'i o'rinbosari
Ochilov Farxod, O'zR Bosh prokuraturasi iqtisodiy jinoyatlarga qarshi kurashish departamenti bo'limi boshlig'i
Yaxshiboyeva Laylo Abdisattorovna, TDIU katta o'qituvchisi

Ekspertlar kengashi:

Berkinov Bazarbay, iqtisodiyot fanlari doktori, professor
Hakimov Ziyodulla Ahmadovich, i.f.d, TDIU dotsenti
Tuxtabayev Jamshid Sharafetdinovich, i.f.f.d, TDIU dotsenti
Xamidova Faridaxon Abdulkarim qizi, i.f.d., TMI dotsenti
Babayeva Zuhra Yuldashevna, TDIU mustaqil tadqiqotchisi

Muassis: "Ma'rifat-print-media" MChJ

Hamkorlarimiz: Toshkent davlat iqtisodiyot universiteti, O'zR Tabiat resurslari vazirligi, O'zR Bosh prokuraturasi huzuridagi IJQK departamenti.

MUNDARIJA

Экологические и альтернативные заполнители для бетона в условиях Узбекистана.....	10
Акрамов Хуснитдин Ахрарович, Тохиров Жалолиддин Очилович, Самадов Хомид Самандарович	
Investition marketingni rivojlantirish asosida mintaqa investitsiya jozibadorligini oshirish	16
Ahmedov Alim Babaniyazovich	
O'zbekistonda yashil budjetlashtirish, energiya samaradorligi va issiqxona gazlari emissiyasi.....	22
Pulatov Dilshod Haqberdiyevich, Qulliyev Ulug'bek Mirzayevich, Mamanov Alisher	
Development of the Digital Economy as a Trigger of the Economic Growth of the New Uzbekistan.....	28
Luiza Sayfullovna Makhmutkhodjaeva, Umarova Shahnoza Akbarovna	
Oliy o'quv yurtlarida matematik statistikani o'qitishning xususiyatlari.....	34
Shamsiyev Damin Najmiddinovich, Aymatova Farida Xo'razovna	
Turizm tadbirkorlikning o'ziga xos xususiyatlari	37
Mardonova Dilafruz Kosimovna	
Oziq-ovqat xavfsizligi ta'minoti: O'zbekistonda mayonez importini notarif tartibga solish va ichki ishlab chiqarishni rivojlantirish istiqbollari.....	41
Muratova Shohista Nimatullayevna, Nomozov Azizbek Xayrulla o'g'li	
Mamalakatimizga xorijiy investitsiyalarni jalb etishda qimmatli qog'ozlar bozorining o'rni va roli	46
Akramov Azamat Ramziddinovich	
Mamlakatning iqtisodiy va ekologik rivojlanishida elektromobil sanoatini rivojlantirishning ahamiyati	53
Iminov Mahmudjon Azimjon o'g'li	
Hududiy eksport salohiyatini oshirishning marketing strategiyasi.....	60
Jiyamuratov Rustam Nuridinovich	
Turistik kompaniyalar moliyaviy barqarorligini baholash usullarini takomillashtirish kompaniya moliyaviy barqarorligini ta'minlashning muhim mezonini.....	65
Jo'rayev Behzod Nuraliyevich	
Iste'molchilarni xulq-atvori modellari asosida marketing strategiyalarini shakllantirish.....	70
Kutbitdinova Moxigul Inoyatovna	
Hisob siyosati va unda biologik aktivlar hisobini yoritib berish tartibini takomillashtirish	75
Mirzayeva Nargiza Batirovna	
Mamlakat iqtisodiyotini rivojlantirishda investitsiyalarning o'rni.....	80
Otajonova Charosxon Polvonquli qizi	
Innovatsion menejment va raqamli transformatsiyalarni joriy etishning metodologik asoslari.....	84
Quldoshev Asliddin Tursunovich	
Strategik boshqaruvda xususiy kapital samaradorligini baholash.....	89
Nasriyeva Zebiniso A'zam kizi, Mavlyanova Dilobar Maxkamovna	
Mintaqalarni innovatsion rivojlantirish istiqbollari tashkiliy tuzilmalarini takomillashtirishni boshqarish yo'llari	100
Xodjamuratova Gulbaxar Yuldashevna	
Meva-sabzavot eksporti barqarorligini ta'minlashning ekonometrik tahlili	105
Shamsiyeva Feruza Muratxodjayevna	
Зарубежный опыт активизации экономической активности домохозяйств.....	111
Бердиев Гайрат Ибрагимович, Маликова Севинч Телман кизи, Люсиков Артемий Александрович	
The Impact of Foreign Direct Investment on Economic Growth: A Case Study of Uzbekistan.....	116
Abdulla Ibragimov, Keldiyorov Shakhriyor Ilyos O'g'li	

Mintaqada sanoat ishlab chiqarish rivojlanishining kambag'allikni qisqartirishdagi ahamiyati	121
Abdullayev Habibullo Asadulla o'g'li	
Global iqtisodiyot sharoitida islom moliyasi mezon va tartiblarini joriy etishdagi muammolar va yechimlar	125
Abduvosidova Gulandom Abdurashid qizi	
Amerika Qo'shma Shtatlari tajribasida biznes subyektlarini toifalarga ajratish amaliyotining xususiyatlari	131
Akobirova Nodira Najmiddin qizi	
O'zbekiston Respublikasida qishloq xo'jaligini innovatsion rivojlanish yo'llari	135
Axmedova Nafisa Amirddin qizi	
Strategic directions of integration of Uzbekistan into the international hospitality industry	140
Bekmurodova Laylo Tursunmamatovna	
Surxondaryo viloyatida parrandachilikni rivojlantirish ko'rsatkichlarini prognozlash va modelashtirish	144
Bobomuratov Imomqul Islamovich	
Mamlakatimizda chorvachilik mahsulotlarini yetishtirishning hozirgi holati va uning tahlili	149
Talipova Dilfuza Nabiyeвна	
Agrar soha korxonalarining moliyaviy qo'llab-quvvatlash tizimini takomillashtirish	154
Erkinxojiyev Ismoiljon Ikromjon o'g'li	
Analysis of the Influence of Macroeconomic Indicators on State Budget Tax Revenue	158
Meyliev O. R., Gofurova K.	
Mahalliy budjet xarajatlarini hududlar ijtimoiy-iqtisodiy rivojlanishiga ta'siri	166
Hazratqulov Shahboz Boboqul o'g'li	
Influence of Digital Technologies on Economic Growth of the Republic of Uzbekistan	170
Igamberdiyeva Kunduz Ergashevna	
Transmilliy kompaniyalarning tashqi bozorlar uchun marketing strategiyalari va marketing tadqiqotlarini o'tkazish amaliyoti	174
Jo'rayeva Zilola Turobovna, Saidova Dilnozaxon Odiljon qizi	
Tijorat banklari tomonidan investitsiya loyihalarini moliyalashni rivojlantirish imkoniyatlari	178
Kamilova Iroda Xusniddinovna	
Korxonalarda inqirozga qarshi moliyaviy boshqaruv tizimini takomillashtirish	183
Latipova Shaxnoza Maxmudovna	
Tijorat banklari faoliyatida onlayn tizimlarining tutgan o'rni va ularning rivojlanishi	188
Raxmataliyev Muzaffar Eshdavatovich	
Aholi farovonligini oshirishda tadbirkorlik faoliyatining ta'sirini baholashning nazariy asoslari	194
Fayziyeva Dilsuz Bahodirovna	
O'zbekiston Respublikasini "yashil" iqtisodiyotga o'tish samaradorligini oshirish	200
Mirzayev Bexruz Abdulla o'g'li	
Andijon viloyatida kambag'allik darajasini qisqarishiga ta'sir etuvchi ko'rsatkichlar	214
Musaeva Ziyoda Allayarovna	
O'zbekiston Respublikasi qishloq xo'jaligi eksportida marketing muammolari	218
Musyeva Shoirazimovna, Agzamov Avazxon Talgatovich	
Respublikamizda parranda bosh sonining hozirgi holati va uning istiqbollari	223
Akramova Nargiza Axrorovna	
Menejmentda ishbilarmonlik kommunikatsiyalaridan foydalanishda optimal strategiyalarini qo'llash shart-sharoitlari	227
Narzullayeva Gulchehra Salimovna, Shadiyeva Madina Djaloliddin qizi	
Raqamlashtirish sharoitida innovatsion faoliyatning o'ziga xos xususiyatlari	231
Nazarova Latofat Toirjon qizi	
O'zbekistonda masofaviy bank xizmatlarini rivojlantirishdagi muammolar va ularni bartaraf etish yo'llari	235
Nurmuxammedov Matlab Yunusovich	

Davlat aktivlarini samarali boshqarish hamda nazorat qilishni takomillashtirish.....	240
Mirzayev O., Nazarov G'ayrat Olim o'g'li	
Talabalarning oilali bo'lishiga ta'sir etuvchi omillarga iqtisodiy baholashda yangicha yondashuv.....	246
O. U. Shomurodov, Z. U. Uroqov, A. T. Ablahatov, A. A. Suyarov, J. S. Urazov	
Methodological Aspects for Branding in Private Schools.....	251
Odilova Sitora Sayfitdin qizi	
Совершенствование процедуры оценки эффективности и результативности расходов государственного сектора.....	256
Олимов Элёр Фазлиддин угли, Искандаров Суннатилло Бахриддин угли	
Logistika xizmatlari samaradorligini oshirishda blokcheyn texnologiyalardan foydalanish	261
Rajabov Orzujon Mamasoliyevich	
Markaziy Osiyoda energetika bozorini rivojlantirishning kelgusi istiqboli va imkoniyatlari.....	267
Saidov Mash'al Samadovich, Umarova Irodaxon Nuraliyevna	
Mamlakat iqtisodiyotini rivojlantirishda sug'urta bozorining innovatsion usullaridan foydalanishning konseptual asoslari	275
Narzullayeva Gulchehra Salimovna, Saidova Dilnozaxon Odiljon qizi	
Oliy ta'limda boshqaruv strategiyalari va ularni amalga oshirish mexanizmi.....	279
Saidqulova Firuza Farmonovna	
Jismoniy shaxslardan olinadigan daromadlarini soliqqa tortishning o'ziga xos xususiyatlari	283
Salimov Sherzod Baxtiyorovich	
O'zbekiston Respublikasidagi mavjud suv resurslarining iqtisodiy holati tahlili	288
Shanazarova Gulyora Baxtiyarovna	
Tijorat banklari kredit risklarini kamaytirish yo'llari.....	294
Tulkinova Maftuna Anvarbek qizi	
The use of Intellectual Systems in the Improvement of the Educational Process Management System in Higher Educational Institutions	303
Umarova Dilfuza Rakhmatilla qizi	
Oliy ta'lim tizimida yangi iqtisodiy mexanizmlarni shakllantirish.....	307
Xakimov Dilshodjon Rahmonaliyevich	
Global iqtisodiy sharoitida moliyaviy hisobotlar auditida muhimliklarni baholashni xalqaro standartlar asosida takomillashtirish	311
Xasanova Nasiba Tolliboy qizi	
Qurilish materiallari sanoatida innovatsion klasterlarni tashkil etish istiqbollari.....	314
Yuldasheva Kamola Miraliyevna	
Oliy ta'lim muassasalarida gibril bulut xizmat modelini qo'llash mexanizmini ishlab chiqish	319
Zaripov Bahodir Bobomurod o'g'li	
Роль инвестиций в системе железнодорожного транспорта в Республике Узбекистан	325
Акбарова Лайло Упашевна	
Gidrotexnik inshootlar betonlarini samaradorligini tahlil qilish va oshirish natijalari.....	330
Asqarov B. A., Karimov M. U., Xolmirzayev S.T., Obidjonov J. T.	
Maxsus iqtisodiy zonalar hududiga jalb etilgan investitsiyalar to'g'risida	334
Davlayev G'olib Ashurovich	
Yangi xizmat turi xizmatlar sohasini innovatsion boshqarishning metodologiyasi	337
Djurayeva Dilnoza Davron qizi	
Mintaqalar innovatsion salohiyatini baholashning uslubiy yondashuvlari.....	343
J. A. Ismatullayev, D. X. O'rinov	
Milliy qayta sug'urtalovchilarning xalqaro sug'urta bozoriga kirib borishi va kutilayotgan xavf-xatarlar	348
Jorabayev Jasur Abduraxmanovich	

Moliyaviy hisobotning xalqaro standartlari asosida tovarlar auditi natijalarini auditorlik hisobotida aks ettirish tartibi	354
Ibragimov M. M., Ergashev O. F.	
Turistik destinatsiyalarni tashkil etish va rivojlantirishning xorijiy tajribalari	358
Karimov Anvar Aktam o'g'li	
Jismoniy shaxslarning mol-mulk va yer soliqlarini hisoblash va undirish samaradorligini oshirish yo'llari.....	362
Qurbonov Muxiddin Abdullayevich	
Iqtisodiy xavfsizlikning institutsional tizimini tadqiq etishga uslubiy yondashuvlar.....	367
Mamatov Axmetjon Atajanovich, Allaberganov Zakir Gayibovich	
Davlatning iqtisodiy xavfsizligini ta'minlashning nazariy jihatlarini	373
Mamatov Mamajan Axmadjonovich	
Paxta-to'qimachilik klasterlari eksport faoliyatini rivojlantirishning xorij tajribasi.....	380
Mansurov Saidxo'ja Kamalovich	
Korxonalar raqobatbardoshligini oshirish muammolari va dolzarb vazifalari	386
Musyeva Shoiraz Azimovna	
Устойчивый и инклюзивный рост: взаимосвязь экономического прогресса с социальным равенством и экологическим управлением	390
Нодирбек Холбаев	
Mintaqalarni investitsion jozibadorligini taraqqiyot strategiyasiga ta'sirini statistik baholash.....	396
Nuriddinov Zufar Akbarovich	
Финансирование каракулеводства: преодоление финансовых вызовов в пустынных регионах Узбекистана	402
Нуриллаев Жамолиддин Ярашевич	
O'zbekiston investitsiya muhitini yanada yaxshilash va uning jozibadorligini oshirish.....	408
Oybek Elmuratov	
Intellectual mulkning iqtisodiy mazmuni va tarixiy rivojlanish bosqichlari	411
Maxmudova Nargiza Davlyat qizi	
Implementation and use of Digital Technologies in Logistics Abstract.....	416
Kushakova Mamura, Koshakova Mukhlisa Surat qizi	
Innovatsion iqtisodiyot tushunchasining mazmun mohiyati	421
Abduqaxorov Bekzod O'tkir o'g'li	
Raqamlashtirish iqtisodiy o'sish va raqobatbardoshligini oshirish omili sifatida.....	426
Mamajonova Durdonahon Mamaruzi qizi	
O'zbekistonda tashqi savdoni notarif usullar orqali tartibga solishning mamlakat iqtisodiyotiga ta'siri.....	431
Norqobilov Akobir Iso o'g'li	
Инновационные методы переработки горных отходов для экологической устойчивости в Узбекистане	437
Аскарлов Бахтиер Аскарлов, Собирова Мукаддас Хамидуллаева	
Опыт зарубежных стран по стимулированию производства сельскохозяйственной продукции и перспективы внедрения в Узбекистан.....	442
Холиков Сулаймон Уткир угли	
Xo'jalik yurituvchi subyektlarda strategik boshqaruv hisobini tashkil qilishning uslubiy jihatlarini.....	447
Pardayeva Shahnoza Abdinabiyevna	
O'zbekiston Respublikasida kichik biznes va xususiy tadbirkorlik faoliyatini moliyalashtirishni statistik tahlili.....	452
Sayfullayev Siddik Nosirovich	
Sug'urta tashkilotining innovatsion risklarini baholash.....	457
Sattorov Shoxrux Maxmudjon o'g'li	

Kapital bozori rivojlanishining zamonaviy tendensiyalari	462
Turdiyeva Uzayda Omirbayevna	
Адаптивный искусственный интеллект в управлении человеческими ресурсами	469
Хайдарова Малика Шокирджановна	
Oliy ta'lim muassasalarida moliyaviy mablag'lardan samarali foydalanishga xizmat qiluvchi zamonaviy va istiqbolga mo'ljallangan huquqiy asoslarning yaratilganligi to'g'risida	478
Xayriddinov Shuxrat Botirovich	
Investitsiya loyihalariga ta'sir qiluvchi risklarni sifat jihatdan baholash usullarining o'ziga xos xususiyatlari	482
Shaislamova Nargiza Kabilovna	
Tijorat banklari tomonidan investitsion loyihalarni kreditlash tartib va ularni takomillashtirish yo'llari	491
Yunusova Ozoda Anvarjon qizi	
Hududlar iqtisodiy xavfsizligini ta'minlashda soliq salohiyatini oshirishning nazariy jihatlarini	498
E. N. Raximov	
Konsolidatsiyalashgan moliyaviy hisobot tuzishning zarurligi	504
Avazov Ilxom Ravshanovich	
Inson resurslarini boshqarishning innovatsion usullarini joriy etish vositalarini ishlab chiqish	509
Djuraeva Guzal Shavkatovna	
Agrar soha korxonalarining moliyaviy qo'llab-quvvatlash tizimini takomillashtirish	513
Erkinxojiev Ismoiljon Ikromjon o'g'li	
Korporativ qimmatli qog'ozlar asosida korxonalarni moliyalashtirishning ilg'or xorij tajribalari	517
Igitov Jurabek Kuzibekovich	
The impact of corporate governance on firm performance and financial stability	524
Muhammadyor Yunusov	
Mintaqalarda kamg'allik darajasini pasaytirish va xorij tajribasidan foydalanish yo'llari	537
Musulmonova Shahlo Nasriddinovna	
Makroiqtisodiy barqarorlikni mustahkamlash soliq ma'muriyatchiligini samarali tashkil etish yo'llari	541
Mutalova Dilorom Maxamadjanovna, Kenjaboyeva Nigina	
Iqtisodiy savodxonlik hamda tadbirkorlik qobiliyati o'rtasidagi to'g'ri nisbatdagi bog'liqlik munosabatining fundamental asoslari	544
Tuxtayeva Muyassar Shovkat qizi	
Korxonalarning bankrotlik riskini baholashning xalqaro modellari	550
Umarova Hulkar Umidulloyevna	
O'zbekistonda korxona boshqaruvida kadrlar salohiyatidan foydalanish amaliyotini rivojlantirishning xorij tajribasi	555
Do'stova Aziza Qahramonovna	
Raqamli iqtisodiyot sharoitida boshqaruv tizimining xususiyatlari	559
Iroda Majidova	
Ziyorat turizmini rivojlantirishning muhim xususiyatlari	565
Mirzayev Qulmamat Jonuzoqovich, Shukurov Tohirjon Izzatullo o'g'li	
Qandolat mahsulotlari bozorida marketing tadqiqotlarini asosiy yo'nalishlari	569
Tuychiyeva Vasila Faxriddin qizi	
“Зелёная экономика” как фактор повышения экономического роста страны	573
Тураева Адиба Икрамовна	
Oilada sarf-xarajatlar samarasiga erishishning muhimligi	580
Xasanov Rustam Rabimovich	
Aholi farovonlik darajasidagi farqlarni tartiblash yo'nalishlari	583
Xasanov Rustam Rabimovich, Turdiyev Zoxidjon Rustamovich	

Совершенствование оценки стоимости объектов недвижимости в Узбекистане на основе зарубежного опыта.....	588
Хомитов К. З., Халилова Л. Ш.	
Mamlakatimizda qishloq xo'jaligida kooperatsiya munosabatlarini rivojlantirishda xorij tajribalaridan foydalanishning ahamiyati.....	594
Choriyeva Nigina Kaxramonovna	
Davlat xaridlari tizimini takomillashtirish yo'llari	598
Alimbayeva Sevara Alimbayevna	
Yengil sanoatni rivojlanishida Germaniya tajribasi.....	601
F. Jumaniyazova, G'ulomov Ibroxim Rustam o'g'li	
The efficiency of usage of Islamic finance instruments in security market.....	607
Khasanov Umarbek Begmat ugli	
Tadbirkorlik subyektlari eksportini rivojlantirishda raqamli platformalardan foydalanishning xorijiy tajribalari va ulardan foydalanish yo'llari.....	613
Mamasoatov Dilshod Ravshanovich	
O'zbekistonda kichik biznes va xususiy tadbirkorlik subyektlarini tashkil qilinishining hozirgi holati va muammolari	621
Nutfulloev Tolib G'olib o'g'li	
Mehnat bozorida raqamli texnologiyalardan foydalanish metodologiyasini takomillashtirish	627
Maxammadiyev M. M.	
Ishlab chiqarishni modernizatsiya qilish sharoitida mahsulot tannarxini optimallashtirish asoslari.....	632
Narzullayeva Gulchehra Salimovna	
Elektron pullarni rivojlantirish yo'llari	636
Rustamov Maqsud Suvonqulovich, Egamberganov Mirzabek Odilbek o'g'li	
Загрязнение окружающей среды в Узбекистане: проблемы, причины и пути решения	644
Ишонкулова Феруза Асатовна, Шукуров Тимур Умидович	
Raqamli iqtisodiyot sharoitida tijorat banklarini transformatsiyalash modeli orqali takomillashtirish	649
Norov Akmal Ruzimamatovich, Norova Nozima Nabiyeвна	
Land Tax Received From Individuals and its Share in the Budget of the Republic of Uzbekistan	656
Hakimov Feruz Khurshid ugli	
O'zbekistonda "yashil" iqtisodiyot va iqlim o'zgarishi bilan bog'liq xarajatlar tahlili.....	659
Isaxonova Ruxshona Muzaffar qizi, Sharapova Mashxura Azadovna	
Qurilish xizmatlari ma'lumotlar tizimini takomillashtirish imkoniyatlari.....	665
Nurfayziyev Zayniddin Boymurodovich, Nurfayziyev Elyor Zayniddinovich	
Ipotekali kreditlashni rivojlantirishning xorijiy davlatlar tajribasi va uni O'zbekistonda tatbiq etish yo'llari	670
Turdiyev Shaxriddin Erxonovich	
Suv resurslaridan foydalanishda xorij tajribalari	675
Berdiyev Anvar Abdivaliyevich	
Auditda yetarli va mos dalillarni to'plash tartibi	681
Meliyev Isroil Ismoilovich	
"Yashil" iqtisodiyot konsepsiyasining shakllanishi va rivojlanishi.....	686
Urunbayev Saparbek Samatovich	
Uy-joy fondini boshqarish samaradorligini oshirishning ustuvor yo'nalishlari.....	692
Xolmuradov Raxmatilla Ne'matillaevich	
O'zbekiston mahsulotlarining tashqi bozordagi raqobatbardoshligi xususiyatlari va onlayn platformalar.....	699
Baymuradov Shoxrux Maxmudovich	
Factors affecting investment attractiveness in the global investment landscape.....	704
Otaboev Akhmed Makhsudbek o'g'li, Juliana Juliana, Fazliddin Nasriddinov	

Xalqaro migratsiyaning O'zbekiston mehnat bozori va inson kapitaliga ta'siri.....	709
Tilabova Kumush Farhod qizi	
Анализ и оценка естественного освещения помещений образовательных учреждений.....	714
Пирмухамедова Шахноза	
Актуальные вопросы укрепления доверия населения к банковской системы Республики Узбекистан...	719
Рузибоева Нилуфар Тулкин кизи	
Методические подходы к формированию механизмов стратегического управления развитием химической отрасли.....	725
Бибутова Шахло Саъдуллаевна	
Iqtisodiyotni rivojlantirishda erkin iqtisodiy zonalarini tashkil etishning afzalliklari va muammolari	730
Axmedova Dilbar Buronovna	
Natijaga yo'naltirilgan budjetlashtirishda sog'liqni saqlash muassasalarini moliyalashtirishning mohiyati.....	734
Ishmanova Diana Nurmamadovna	
Oziq-ovqat sanoatini tashkiliy-iqtisodiy jihatdan rivojlanti-rishning nazariy asoslari	737
Muxtorova Madina Azamat qizi	
Ipoteka kreditlari sohasidagi islohotlar va kelajakdagi istiqbollar.....	741
A'zamxo'jayeva Nihola Sulaymon qizi	
Sanoat ishlab chiqarish tizimining investitsion xususiyatlari	746
Yodgorova Xalima To'liqinovna	
Budjet ijrosini samarali ta'minlashda davlat xaridlarining ahamiyati.....	752
Sholdarov Dilshod Azimiddin o'g'li, Fayzullayeva Zilola Ravshanovna	
Aholi sog'ligi – milliy boylikning tarkibi va jamiyat taraqqiyotining muhim shartidir.....	763
Djumabayeva Shaira Xalillayevna	
Moliyaviy hisobotlarning xalqaro standartlari: hisob siyosati.....	769
Rizayev Nurbek Kodirovich, Mamatova Charos Shavkiddinovna	
Milliy iqtisodiyotni rivojlantirishda investitsion muhitning o'rni	778
Valiyeva Sayyora Xushbaqovna	
Davlat ishtirokidagi korxonalarda korporativ ijtimoiy mas'uliyat ("Rossiya temir yo'llari" OAJ misolida).....	784
Xidirova Marg'uba Rustamovna, Saidqulov Avazbek Botirqul o'g'li	
Raqamli transformatsiyaning O'zbekistonning investitsion jozibadorligiga ta'siri.....	790
Saitkamolov Muxammadxo'ja Sobirxo'ja o'g'li, Markabayeva Jansaya Aybek qizi	

O'ZBEKISTON RESPUBLIKASIDA KICHIK BIZNES VA XUSUSIY TADBIRKORLIK FAOLIYATINI MOLIYALASHTIRISHNI STATISTIK TAHLILI

Sayfullayev Siddik Nosirovich

PhD, Toshkent moliya instituti

“Statistika va ekonometrika” kafedrası dotsent

Annotatsiya: Kichik biznes va xususiy tadbirkorlik subyektlarini samarali moliyalashtirish orqali, nafaqat kichik biznes subyektlarining barqarorligi va rivojlanishiga hissa qo'shadi, balki ta'minlaydi, davlat va alohida hududlar daromadlarining ko'payishiga olib kelib, natijada aholining kambag'allik darajasi qisqarishiga olib keladi. Maqolada o'tkazilgan statistik tadqiqotlar bo'yicha xulosa va takliflar berilgan.

Kalit so'zlar: kichik biznes va xususiy tadbirkorlikni moliyalashtirish manbalari, tadbirkorlik xatarlari, moliyaviy holat, moliyaviy tahlil usullari, dinamik tahlil, mavsumiylik, rentabellik, tadbirkorlik faoliyati.

Abstract: Effective financing of small businesses and private entrepreneurship, which not only contributes to the stability and development of small businesses, but also provides, leads to an increase in the income of the state and individual territories, which ultimately leads to a reduction in the level of poverty of the population. The article provides conclusions and suggestions on the conducted statistical studies.

Key words: sources of financing for small businesses and private entrepreneurship, entrepreneurial risks, financial situation, methods of financial analysis, dynamic analysis, seasonality, profitability, entrepreneurial activity.

Аннотация: Эффективное финансирование малого бизнеса и частного предпринимательства, которое не только способствует стабильности и развитию малого бизнеса, но и обеспечивает, приводит к увеличению доходов государства и отдельных территорий, что в конечном итоге приводит к сокращению уровня бедности населения. В статье даны выводы и предложения по проведенным статистическим исследованиям.

Ключевые слова: источники финансирования малого бизнеса и частного предпринимательства, предпринимательские риски, финансовое положение, методы финансового анализа, динамический анализ, сезонность, прибыльность, предпринимательская активность.

KIRISH

O'zbekistonni har tomonlama jadal taraqqiy ettirishda kichik biznes va xususiy tadbirkorlikni rivojlantirish muhim o'rin tutadi. O'tgan ikki yilda o'tkazilgan O'zbekiston Respublikasi Prezidentining tadbirkorlar bilan ochiq muloqotlari natijasida tadbirkorlik sohasida ko'plab tizimli muammolar hal etildi, shu jumladan, biznes yuritishni soddalashtirish, soliq yukini kamaytirish, yangi loyihalarni amalga oshirish uchun qulay moliyalashtirish tizimi va infratuzilma yaratish hamda mulk huquqini ta'minlash bo'yicha izchil ishlar amalga oshirildi. Tadbirkorlik subyektlarini mikro, kichik, o'rta va yirik toifalarga, tuman va shaharlarni 5 ta toifaga ajratish orqali tadbirkorlikni manzilli qo'llab-quvvatlash tizimi yo'lga qo'yildi. Ana shu bois mamlakatimiz Prezidentining 2023-yil 4-sentabrda “Tadbirkorlik faoliyatini rivojlantirishda mikromoliya xizmatlarining o'rni va ulushini oshirish bo'yicha qo'shimcha chora-tadbirlar to'g'risida”gi PQ-292-son qarorida tadbirkorlik faoliyatini qo'llab-quvvatlash bo'yicha ishlar jadal davom ettirilishi ko'rsatib berilgan ^[1].

So'nggi yillarda mamlakatimizda tadbirkorlikni rivojlantirishni kompleks qo'llab-quvvatlashning “uzluksiz zanjirini” yaratish bo'yicha tizimli ishlar amalga oshirib kelinmoqda.

Shu bilan birga, iqtisodiyotning yangi texnologiya va innovatsiyalarga asoslangan, sifatli hamda raqobatbardosh mahsulot ishlab chiqaruvchi bo'g'ini bo'lgan o'rta biznesni qo'llab-quvvatlash instrumentlari yetarlicha yaratilmasdan qolmoqda.

Moliya bozorida resurslarning yuqori foiz stavkalari saqlanib qolayotgan sharoitda tadbirkorlik loyihalarini moliyalashtirishning yangicha va muqobil instrumentlarini yaratishga, xususan tadbirkorlik loyihalariga ulush kiritish va xizmatlar ipotekasini joriy etishga, kafillik yordamini taqdim etishni kengaytirishga ehtiyoj ortmoqda.

Biznesni moliyaviy qo'llab-quvvatlash tizimida asosiy bo'g'inlardan biri bo'lgan Tadbirkorlik faoliyatini qo'llab-quvvatlash davlat jamg'armasining amaldagi tashkiliy-huquqiy shakli tadbirkorlik subyektlariga yetarlicha yordam ko'rsatish, yangi xizmat turlarini joriy etish, xalqaro moliya institutlaridan to'g'ridan to'g'ri mablag' jalb etish imkoniyatini bermaydi.

Shunday ekan mamlakatimiz Prezidentining yana bir ushbu sohani rivojlantirish bo'yicha 2023-yil 10-noyabrda "Kichik va o'rta biznesni moliyaviy qo'llab-quvvatlash tizimini takomillashtirish chora-tadbirlari to'g'risida"gi PF-193-son Farmoni qabul qilindi. Ushbu farmonda quyidagilarni amalga oshirish ko'zda tutilgan ^[2]:

- kichik va o'rta tadbirkorlik subyektlarining talab va ehtiyojlaridan kelib chiqib, ularni kompleks qo'llab-quvvatlashga qaratilgan qo'shimcha yordam instrumentlarini mustaqil joriy etish, tadbirkorlarning qo'llab-quvvatlash choralariidan foydalanish imkoniyatini oshirish;
- mahalliy va xalqaro kapital bozorlarida moliyaviy resurslarni, shu jumladan xalqaro moliya institutlari va xorijiy hukumat moliya tashkilotlarining mablag'larini jalb qilish;
- kichik va o'rta tadbirkorlikni rivojlantirish orqali ish o'rnlari yaratish imkonini beradigan davlat, tarmoq va hududiy dasturlar, loyihalar hamda tadbirlarni amalga oshirishda ishtirok etish;
- kichik va o'rta tadbirkorlik subyektlarining innovatsion faoliyatini qo'llab-quvvatlash, yangi turdagi mahsulotlar yaratish va ishlab chiqarishni rag'batlantirish, shuningdek, ishlab chiqarish faoliyatiga samarali yangi texnologiyalarni joriy etish;
- o'zini o'zi band qiladigan shaxslar uchun faoliyat (ishlar, xizmatlar) turlaridan kelib chiqib ularning loyihalariga moliyaviy ko'maklashish;
- xizmatlar ko'rsatish, mahsulot ishlab chiqarish va yetishtirish sohasida "yashil" va energiya tejavchi texnologiyalar hamda qayta tiklanuvchi energiya manbalarini joriy etishni keng qo'llab-quvvatlash.

Mamlakatimizda amalga oshirilayotgan iqtisodiy islohotlarning bugungi bosqichi kichik va o'rta biznesni rivojlantirish, unga kengroq iqtisodiy erkinlik berish hisoblanadi.

MAVZUGA OID ADABIYOTLAR SHARHI

Kichik va o'rta biznes sohasi, uning rivojlanishini yo'nalishlarini o'rgangan xorijiy olimlar quyidagilar hisoblanadi: A.Marshall ^[3], Y.Shumpeter ^[4], V.Vales ^[5] lar tadbirkorlikning ilmiy asoschilari hisoblanadi.

Mahalliy olimlardan esa, Bayxonov B.T. ^[6] tarmoqlar faoliyatini ekonometrik modellar orqali tahlil qilib, prognozlash asosida investitsiyalar samaradorligini baholashda, zamonaviy uslubiy yondashuvni qo'llash mumkinligini ta'kidlaydi. H.P.Abulqosimov, A.A.Qulmatov ^[7]lar mamlakatimizda kichik va o'rta biznes sohasida oilaviy tadbirkorlikning o'rni va uni rivojlantirish yo'llarini o'rgangan. Xujaqulov X.D. ^[8, 9], Sayfullayev S.N. ^[9, 10, 11]lar tomonidan KBXT faoliyatini rivojlantirishning ijtimoiy-iqtisodiy jihatlari, sohada mavjud bo'lgan muammolar va ulani bartaraf etish yo'llari, kichik biznes subyektlarini qo'llab-quvvatlash mexanizmlari o'rganilgan.

TADQIQOT METODOLOGIYASI

Ilmiy maqolani tayyorlashda bir nechta tadqiqot metodologiyalari va usullaridan foydalanilgan. Xususan, ilmiy abstraksiya, ijtimoiy-iqtisodiy hodisalarni tizimli tahlil qilish, iqtisodiy-statistik va qiyosiy tahlil, dinamik va indeks tahlil singari usullar keng qo'llanilgan

NATIJA VA MUHOKAMA

Mavsumiylik bu ayrim fasl va oylarda ko'p yillik qatorlarda muntazam ravishda kuzatiladigan barqaror tebranishlardir.

Mavsumiylik nima uchun o'rganishimiz kerak? Mavsumiylikni o'rganish juda katta ahamiyatga ega bo'lib, birinchidan, tadbirkorlar biznes-rejasini tuzayotganida shu korxonasida ishlab chiqarilayotgan mahsulotlarga talabning eng yuqori darajasi qaysi oylarga to'g'ri kelishini bilib oladi; ikkinchidan, tadbirkorlar sifati tez buziladigan qishloq xo'jaligi mahsulotlarini xarid qilish, ularni uzoq muddat saqlashga tayyorgarlik ko'radilar; uchinchidan tadbirkorlikda sohasida makroiqtisodiy darajada biznes rejalar tuzilayotganda (ayniqsa, ushbu sohaga investitsiyalar ajratish masalalari bo'yicha) kichik va o'rta biznesni rivojlantirish istiqbollari e'tibor beriladi; to'rtinchidan, eng asosiysi, yetishtirilgan mahsulotlarni (ya'ni, sifati tez buziladigan qishloq xo'jalik mahsulotlarini ko'proq nazarda tutilayapti) iste'molchilarga yetkazib berish jarayonida tabiiy va notabiiy yo'qotishlar kamaytiriladi. Yuqoridagi fikrlarni inobatga olib, kichik va o'rta biznes subyektlarini moliyalashtirish ham katta ahamiyatga ega hisoblanadi.

Mavsumiylik indeksini hisoblashda indeks dinamika qatorining boshlang'ich (empirik) ma'lumotlari asosida hisoblangan hadlarni (Y_i) nazariy hadga ($\bar{Y}$) nisbati bilan aniqlashimiz mumkin:

$$J_M = \frac{Y_i}{\bar{Y}} \cdot 100$$

bunda: J_M – mavsumiylik indeksi; Y_i – oylik boshlang'ich ma'lumot;

$$\bar{Y} - \text{o'rtacha oylik daraja, ya'ni, u quyidagi formula yordamida aniqlanadi: } \bar{Y} = \frac{\sum_{i=1}^n Y_i}{n}.$$

Statistikada, odatda, eng kamida uch yillik ma'lumotlar asosida mavsumiylik indeksi hisoblanadi. O'zbekiston Respublikasida kichik tadbirkorlikni moliyaviy qo'llab-quvvatlash uchun ajratilgan kreditlarni dinamikasini 6-yilligini tahlil qilib chiqamiz.

1-jadvalda O'zbekiston Respublikasida kichik tadbirkorlikni moliyaviy qo'llab-quvvatlashga ajratilgan kreditlar bo'yicha keltirilgan ma'lumotlar asosida har bir oy uchun o'rtacha darajani quyidagicha hisoblaymiz ($\bar{Y}_i$):

$$\bar{Y} = \frac{\sum_{i=1}^n Y_i}{n}$$

$$\text{Yanvar uchun } \bar{Y} = \frac{\sum_{i=1}^n Y_i}{n} = \frac{1182,5 + 1643,3 + 2385,2 + 2375,5 + 2727,0 + 3482,0}{6} = \frac{13795,5}{6} = 2299,3 \text{ mlrd. so'm.}$$

$$\text{Fevral uchun } \bar{Y} = \frac{\sum_{i=1}^n Y_i}{n} = \frac{1773,8 + 2482,0 + 1615,2 + 2786,5 + 3560,7 + 4400,1}{6} = \frac{17618,3}{6} = 2936,4 \text{ mlrd. so'm va h.k.}$$

1-jadval: O'zbekiston Respublikasida kichik tadbirkorlikni moliyaviy qo'llab-quvvatlash uchun ajratilgan kreditlar, mlrd.so'm ^[12]

Oylar	Yillar					
	2017	2018	2019	2020	2021	2022
Yanvar	1182,5	1643,3	2385,2	2375,5	2727,0	3482,0
Fevral	1773,8	2482,0	2615,2	2786,5	3560,7	4400,1
Mart	1683,5	2182,7	4228,3	3548,3	5876,8	5766,3
April	1966,7	3483,8	4565,1	3153,0	6110,3	5505,0
May	1467,6	3230,4	5147,7	2944,7	5265,6	6254,2
Iyun	2107,0	3301,6	5456,0	4602,8	3864,2	7194,8
Iyul	1598,9	3032,2	5844,5	3298,8	5771,8	4665,5
Avgust	1699,5	3003,8	6340,8	3531,3	4834,2	8480,7
Sentabr	1865,3	2944,3	4618,0	5016,8	5765,7	5994,3
Oktabr	1327,7	2133,2	4562,0	5749,1	5062,8	5927,9
Noyabr	1673,3	1776,1	4516,2	5285,1	4379,1	5424,0
Dekabr	1218,9	1435,4	5151,0	6097,8	6333,9	6675,5
Jami	19564,7	30648,8	55430	48389,7	59552,1	69770,3
O'rtacha	1630,4	2554,1	4619,2	4032,5	4962,7	5814,2

Yuqoridagi hisoblardan kelib chiqib, barcha oylar uchun birgalikda o'rtacha oylik darajani quyidagi formula orqali hisoblaymiz:

$$\bar{Y} = \frac{\sum_{i=1}^n Y_i}{72} \text{ yoki } \bar{Y} = \frac{\sum_{i=1}^n \bar{Y}_i}{12}.$$

2-jadval: Mavsumiylik indeksini hisoblash¹

Oylar	Olti yillik ()	Olti yillik o'rtacha ()	Mavsumiylik indeksi, %
Yanvar	13795,5	2299,3	58,4
Fevral	17618,3	2936,4	74,6
Mart	23285,9	3881,0	98,6
Aprel	24783,9	4130,7	105,0
May	24310,2	4051,7	103,0
Iyun	26526,4	4421,1	112,3
Iyul	24211,8	4035,3	102,5
Avgust	27890,3	4648,4	118,1
Sentabr	26204,4	4367,4	111,0
Oktabr	24762,7	4127,1	104,9
Noyabr	23053,8	3842,3	97,6
Dekabr	26912,5	4485,4	114,0
Jami	283355,6	3935,5	100,0

Yuqoridagi malumotlar asosida hisoblab chiqamiz:

$$1. \bar{Y} = \frac{\sum_{i=1}^n Y_i}{36} = \frac{283355,6}{36} = 3935,5 \text{ mlrd. so'm}$$

$$2. \bar{Y} = \frac{\sum_{i=1}^n \bar{Y}_i}{12} = \frac{2299,3 + 2936,4 + 3881,0 + 4130,7 + 4051,7 + 4421,1 + 4035,3 + 4648,4 + 4367,4 + 4127,1 + 3842,3 + 4485,4}{12} = \frac{47225,9}{12} = 3935,5 \text{ mlrd. so'm.}$$

O'rtacha mavsumiylik indeksi. Har bir yil uchun alohida mavsumiylik indekslari quyidagicha amalga oshiriladi va hisoblanadi. Masalan, 2022-yil uchun: yanvar $J_m = (3482,0 : 3935,5) \cdot 100 = 88,5\%$; fevral $J_m = (4400,1 : 3935,5) \cdot 100 = 111,8\%$ va h.k. (3-jadval).

3-jadval: O'zbekiston Respublikasida kichik tadbirkorlikni moliyaviy qo'llab-quvvatlash uchun ajratilgan kreditlarning o'rtacha mavsumiylik indeksi hisoblash²

Oylar	Yillar bo'yicha mavsumiylik indekslari, %						O'rtacha mavsumiylik indeksi, %
	2017	2018	2019	2020	2021	2022	
Yanvar	30,0	41,8	60,6	60,4	69,3	88,5	58,4
Fevral	45,1	63,1	66,5	70,8	90,5	111,8	74,6
Mart	42,8	55,5	107,4	90,2	149,3	146,5	98,6
Aprel	50,0	88,5	116,0	80,1	155,3	139,9	105,0
May	37,3	82,1	130,8	74,8	133,8	158,9	103,0
Iyun	53,5	83,9	138,6	117,0	98,2	182,8	112,3
Iyul	40,6	77,0	148,5	83,8	146,7	118,6	102,5
Avgust	43,2	76,3	161,1	89,7	122,8	215,5	118,1
Sentabr	47,4	74,8	117,3	127,5	146,5	152,3	111,0
Oktabr	33,7	54,2	115,9	146,1	128,6	150,6	104,9
Noyabr	42,5	45,1	114,8	134,3	111,3	137,8	97,6
Dekabr	31,0	36,5	130,9	154,9	160,9	169,6	114,0

1 O'zbekiston Respublikasi Markaziy banki ma'lumotlari asosida muallif hisob-kitoblari.

2 O'zbekiston Respublikasi Markaziy banki ma'lumotlari asosida muallif hisob-kitoblari.

2017-2022-yillarning har bir oyi uchun alohida o'rtacha mavsumiylik indeksleri:

$$\text{Январь} \frac{30,0 + 41,8 + 60,6 + 60,4 + 69,3 + 88,5}{6} = \frac{350,5}{6} = 58,4\%$$

$$\text{Февраль} \frac{45,1 + 63,1 + 66,5 + 70,8 + 90,5 + 111,8}{6} = \frac{447,7}{6} = 74,6\%$$

$$\text{Март} \frac{42,8 + 55,5 + 107,4 + 90,2 + 149,3 + 146,5}{6} = \frac{591,7}{6} = 98,6 \% \text{ х.к.}$$

1-rasm: O'zbekiston Respublikasida kichik tadbirkorlikni moliyaviy qo'llab-quvvatlash uchun ajratilgan kreditlarning 2017-2022-yillarda o'rtacha mavsumiylik indeksi, % da³

O'rganilayotgan davrda yanvar oyida xar yili moliyaviy qo'llab-quvvatlash uchun ajratilgan kreditlar boshqa oylarga nisbatan pastligini ko'rishimiz mumkin. Ya'ni mavsumiylik indeksi 58,4 foizni tashkil qilayapti. Eng yuqorisi esa avgust oyiga to'g'ri kelmoqda. Ya'ni 118,1 foizni tashkil qilgan (1-rasm).

XULOSA VA TAKLIFLAR

Mamlakatimizda kichik tadbirkorlikni moliyaviy qo'llab-quvvatlash uchun ajratilgan kreditlarni oylar bo'yicha taqsimlanish jarayonida, fikrimizcha, quyidagi dastaklardan foydalanish maqsadga muvofiq deb hisoblaymiz:

Birinchidan, moliyaviy qo'llab-quvvatlashda kreditlarni teng taqsimlashni oylar kesimida taqsimotini kamayib borish tendensiyasida amalga oshirilsa maqsadga muvofiq deb hisoblaymiz.

Ikkinchidan, agar yilning boshida kichik tadbirkorlikni moliyaviy qo'llab-quvvatlashda kreditlarni ko'proq ajratilsa, yilning oxirigacha natijadorligi oshishi mumkin.

Kichik va o'rta biznes sohasi bugungi kunda jahon iqtisodiyotida balki mamlakatimizda ham eng yirik mehnat bozorini shakllantirishda, mulkdorlarning o'rta sinfini shakllantirishda, millionlab insonlar uchun daromad va farovonlik manbai bo'lib, ular o'z biznesini rejalashtirish va kuchaytirish asosida iqtisodiyotimiz barqarorligini ta'minlashdan eng ko'p manfaatdor bo'lib kelmoqdalar. Shunday ekan, yuqoridagi mavsumiylik indekslarini hisoblashdan shunday xulosaga kelishimiz mumkinki, xar yili 1-chorakda ajratilgan kreditlar qolgan choraklarga nisbatan pastligini ko'rsatmoqda. Bizning fikrimizcha ushbu jarayonni teskari, ya'ni 1-chorakda ko'paytirish lozim deb hisoblaymiz.

Foydalanilgan adabiyotlar ro'yxati:

1. O'zbekiston Respublikasi Prezidentining "Tadbirkorlik faoliyatini rivojlantirishda mikromoliya xizmatlarining o'rni va ulushini oshirish bo'yicha qo'shimcha chora-tadbirlar to'g'risida"gi PQ-292-son qarori. Toshkent sh., 2023-yil 4-sentyabr.
2. O'zbekiston Respublikasi Prezidentining "Kichik va o'rta biznesni moliyaviy qo'llab-quvvatlash tizimini takomillashtirish chora-tadbirlari to'g'risida"gi PF-193-son Farmoni. Toshkent sh., 2023-yil 10-noyabr.
3. Маршалл А. Принципы политической экономии. – М.: Прогресс, 1993. – 415 с.
4. Шумпетер Й. Теория экономической развития. – М.: Прогресс, 1985. – 159 с.
5. Vales W.J. Empirical research on entrepreneurial orientation: An assessment and suggestions for future research / W.J. Wales, V.K. Gupta, F.T. Mousa // International Small Business Journal. – 2013. – №31(4). – P. 357-383.
6. Bayxonov B.T. "O'zbekiston iqtisodiyotida investitsiyalarni tarmoqlararo taqsimlashning ekonometrik modellashlash uslubi"ni takomillashtirish. Iqtisodiyot fanlari doktori (DSc) dissertatsiyasi avtoreferati. Toshkent – 2019. – 76 b.
7. Abulqosimov H.P., Qulmatov A.A. O'zbekistonda kichik biznes sohasida oilaviy tadbirkorlikning o'rni va uni rivojlantirish yo'llari. Monografiya. – T.: Universitet, 2015. – 126 b.
8. Xujakulov X.D. O'zbekistonda kichik biznes va xususiy tadbirkorlik rivojlanishining statistik tahlili. "Iqtisodiyot va innovatsion texnologiyalar" ilmiy elektron jurnali. № 4, iyul-avgust, 2015-yil.
9. Xujakulov X.D., Sayfullayev S.N. Innovatsion iqtisodiyot sharoitida kichik biznes va xususiy tadbirkorlik rivojlanishini statistik baholash. "O'zbekiston statistika axborotnomasi" ilmiy elektron jurnali. 2020, 1-son. https://scholar.google.com/citations?view_op=view_citation&hl=ru&user=-6eluLQAAAAJ&citation_for_view=-6eluLQAAAAJ:lJCSPb-OG4C
10. Sayfullayev S.N. Hududlarni innovatsion rivojlanishida kichik biznes va xususiy tadbirkorlik faoliyatini panel tahlili asosida ekonometrik modellashlash. "Moliya" ilmiy jurnali, 2023. 2-son. https://scholar.google.com/citations?view_op=view_citation&hl=ru&user=-6eluLQAAAAJ&citation_for_view=-6eluLQAAAAJ:5nxA0vEk-isC
11. Sayfullayev S.N. Statistical analysis of the status and development of small entrepreneurship in Uzbekistan // SAARJ Journal on Banking & Insurance Research. – 2020. – T. 9. – №. 4. – S. 91-96. https://scholar.google.com/citations?view_op=view_citation&hl=ru&user=-6eluLQAAAAJ&citation_for_view=-6eluLQAAAAJ:u-x6o8ySG0sC
12. O'zbekiston Respublikasi Markaziy banki ma'lumotlari. //cbu.uz.

3 O'zbekiston Respublikasi Markaziy banki ma'lumotlari asosida muallif hisob-kitoblari.

Jurnal sayti: <https://yashil-iqtisodiyot-taraqqiyot.uz>

Yashil

IQTISODIYOT va TARAQQIYOT

Ijtimoiy, iqtisodiy, siyosiy, ilmiy, ommabop jurnal

Ingliz tili muharriri: Feruz Hakimov

Musahhih: Xondamir Ismoilov

Sahifalovchi va dizayner: Iskandar Islomov

2024. № 3

© Materiallar ko'chirib bosilganda "Yashil" iqtisodiyot va taraqqiyot" jurnali manba sifatida ko'rsatilishi shart. Jurnalda bosilgan material va reklamalardagi dalillarning aniqligiga mualliflar ma'sul. Tahririyat fikri har vaqt ham mualliflar fikriga mos kelamasligi mumkin. Tahririyatga yuborilgan materiallar qaytarilmaydi.

Mazkur jurnalda maqolalar chop etish uchun quyidagi havolalarga maqola, reklama, hikoya va boshqa ijodiy materiallar yuborishingiz mumkin.

Materiallar va reklamalar pullik asosda chop etiladi.

El.Pochta: sq143235@gmail.com

Bot: [@iqtisodiyot_77](https://t.me/@iqtisodiyot_77)

Tel.: 93 718 40 07

Jurnalga istalgan payt quyidagi rekvizitlar orqali obuna bo'lishingiz mumkin. Obuna bo'lgach, [@iqtisodiyot_77](https://t.me/@iqtisodiyot_77) telegram sahifamizga to'lov haqidagi ma'lumotni skrinshot yoki foto shaklida jo'natishingizni so'raymiz. Shu asosda har oygi jurnal yangi sonini manzilingizga jo'natamiz.

"Yashil" iqtisodiyot va taraqqiyot" jurnali 03.11.2022-yildan O'zbekiston Respublikasi Prezidenti Adminstratsiyasi huzuridagi Axborot va ommaviy kommunikatsiyalar agentligi tomonidan №566955 reyestr raqami tartibi bo'yicha ro'yxatdan o'tkazilgan.

Litsenziya raqami: №046523. PNFL: 30407832680027

Manzilimiz: Toshkent shahar, Mirzo Ulug'bek tumani
Kumushkon ko'chasi, 26-uy.

Jurnalning ilmiyligi:

"Yashil" iqtisodiyot va taraqqiyot" jurnali

O'zbekiston Respublikasi Oliy ta'lim, fan va innovatsiyalar vazirligi huzuridagi Oliy attestatsiya komissiyasi rayosatining 2023-yil 1-apreldagi 336/3-sonli qarori bilan ro'yxatdan o'tkazilgan.